

Sisäministeriö

Dnro 40/2014

28.11.2014

1 (2)

hare@intermin.fi
jukka.tukia@intermin.fi

Lausuntopyyntönnö: SM1419853, SMDno-2014-1539, 5.11.2014

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS UUDEKSI RAHANKERÄYSLAIKSI

Suomen Asianajajaliitolle (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) on varattu tilaisuus lausua kantansa hallituksen esitysluonnoksesta uudeksi rahankeräyslaiksi. Asianajajaliitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nykyisen rahankeräyslain korvaava uusi rahankeräyslaki. Lupamenettelystä luovuttaisiin ja siirryttäisiin ilmoitusmenettelyyn. Rahankeräyksiä saisi toimeenpanna mikä tahansa yhteisö nykyisten yleishyödyllisten yhteisöjen ja säätiöiden lisäksi. Rahankeräys voitaisiin toimeenpanna muihinkin tarkoituksiin kuin yleishyödylliseen tarkoitukseen, siis myös yksityisen edun tavoittelemiseksi. Maistraatti toimisi toimivaltaisena viranomaisena ja hallinnointia varten perustettaisiin julkinen rahankeräysrekisteri. Edellytyksenä rahankeräykselle olisi rahankeräysrekisteriin merkitty ilmoitus. Rahankeräyksen toimeenpanealla olisi velvollisuus käyttää rahankeräystuotto ilmoitettuun keräyskohteeseen ja sen olisi toimitettava tilitys maistraatille. Rahankeräys voitaisiin kieltää rahankeräyslain mukaan ainoastaan, jos tilitysvelvollisuutta ei olisi noudatettu. Hallinnollisten velvollisuuksien laiminlyönnit ehdotetaan rangaistavaksi rahankeräysrikkomuksena ja lisäksi rahankeräysrikosta koskevaa rikoslain 17 luvun rangaistussäännöstä tarkennettaisiin.

Esityksessä on pyritty kahden varsin ristikkäisen tavoitteen toteutumiseen; toisaalta purkamaan sääntelyä, lupahallintoa ja viranomaisvalvontaa, toisaalta rajoittamaan rahankeräysten yhteydessä ilmeneviä lieveilmiöitä ja väärinkäytöksiä. Asianajajaliitto ei ota kantaa rahankeräysten soveltamisalan laajentamiseen, mutta sen käsityksen mukaan esitys vaatisi vielä paljon jatkoselvittelyä.

Rahankeräysrekisteri julkisena rekisterinä parantaa rahankeräysten läpinäkyvyyttä. Muut keinot estää lainvastaisia rahankeräyksiä ovat ainoastaan repressiivisiä. Maistraatti on velvollinen merkitsemään rahankeräyksen rahankeräysrekisteriin, jolloin keräys voidaan aloittaa, jos rahankeräysilmoituksessa on annettu ehdotetun 7 §:n tarkoittamat tiedot. Lakiehdotuksen mukaan se ei voi jättää keräystä merkitsemättä rekisteriin, vaikka keräystarkoitus olisi 3 §:n vastainen (yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantava tai hyvän tavan vastaisen toiminnan rahoittaminen). Maistraatin puuttuminen toimintaan olisi mahdollista ainoastaan, jos rahankeräyksen toimeenpanija on laiminlyönyt tilitysvelvollisuuden. Maistraatti voi kieltää rahankeräyksen jatkamisen, jos toimeenpanija on laiminlyönyt ehdotetun lain 11 §:ssä säädetyn tilitysvelvollisuuden. Toinen mahdollisuus puuttua toimintaan tapahtuisi rikosoikeudellisella perusteella, joko ehdotetun rahankeräyslain 19–20 §:ien tai muutettavaksi ehdotetun rikoslain 17:16 c §:n perusteella. Puuttuminen on käytännössä mahdollisia vasta silloin, kun vahinko on jo tapahtunut.

Rahankeräystä ei olisi ehdotuksen mukaan mahdollisuutta keskeyttää, vaikka sen toimeenpanossa syyllistyttäisiin edellä sanottuihin rikoksiin. Yleissäännöstä toiminnan kieltämisestä ei ole eikä oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa säädetty turvaamistoimenpide soveltune tapaukseen. Myöskään liiketoimintakieltoa ei voitane määrätä, eikä se koskene rahankeräystä.

Laissa ehdotetaan omaksuttavaksi itsesääntely viranomaisvalvonnan sijaan. Ehdotuksen 17 §:n mukaan keräyksen toimeenpanijan olisi kuuluttava suoraan tai välillisesti riippumattomaan, alan toimijoita laajasti edustavaan, Suomessa perustettuun toimielimeen, joka on antanut suosituksen rahankeräyksiä koskevan avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistämiseksi, tai sen on sitouduttava noudattamaan kyseisen toimielimen antamia suosituksia taikka julkistettava perustelut sille, miksi se ei ole sitoutunut noudattamaan suosituksia. Toimielimen ”hyväksyminen” suositusten antajaksi, suositukset tai niiden noudattaminen ei olisi sääntelyn piirissä.

On siis varsin vähäiset keinot puuttua lainvastaiseenkaan toimintaan. Rikosoikeudellinen rangaistavuuden kynnyks on huomattavasti hallinnollista kieltoa korkeampi. Niinpä laillisuuden rajamailla toimimiseen puuttuminen olisi vaikeaa. Rikostutkinta, syyteharkinta ja rikosprosessi nielevät selkeästi enemmän voimavaroja kuin hallinnollinen sääntely. Voidaan toki ajatella, että rikosoikeudellinen puuttuminen on poikkeuksellista ja harvinaista verrattuna siihen, että jokainen hakemus joutuisi hallinnolliseen lupaharkintaan. Kuitenkin rahankeräyksen liberalisointi voi houkuttaa toimijoita ”pikavoittojen” saavuttamiseksi siten, että se rasittaa liaksi muutoinkin ylikuormitettua talousrikostutkintaa.

Ehdotus ei sisällä verotusta koskevia esityksiä tai muuta selvitystä. Jos rahankeräyksen soveltamisala sekä toimijoiden että tarkoituksen osalta laajenee esityksen mukaisesti, se edellyttää myös sen fiskaalisen ulottuvuuden selvittämistä. Esityksessä ei ole myöskään käsitelty rajat ylittäviä rahankeräyksiä.

Helsingissä 28. päivänä marraskuuta 2014

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Risto Sipilä
Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja, asianajaja

LAATI

Asianajaja Kai Kuusi, Asianajotoimisto Kai Kuusi, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu hallinto-oikeuden asiantuntijaryhmässä.